

BIJZONDERE POST :

Aflevering 42

Door Daan Koelewijn

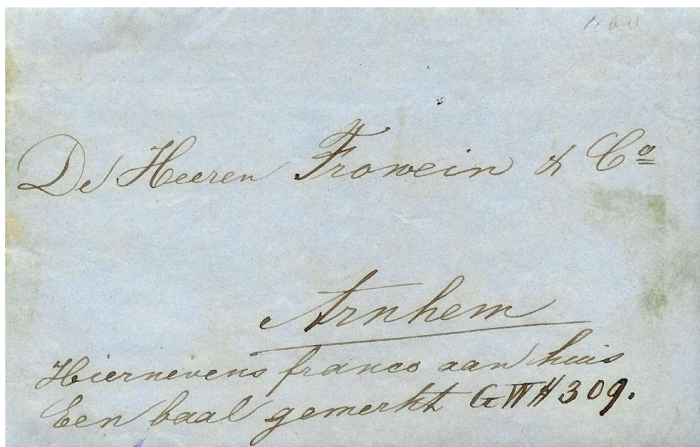
ONTDUIKINGSPOST EN SCHOLIERENPOST

In deze aflevering vertel ik over twee postvormen waarvan maar weinig gebruik is gemaakt en die daarom uiteraard bijzonder zijn. Het gaat deze keer over **ontduikingspost** en **scholierenpost**. Beide manieren van postvervoer buiten de officiële postorganisaties om.

ONTDUIKINGSPOST

Men heeft een hekel om te betalen

Op allerlei manieren heeft men getracht om post vervoerd te krijgen, tegen lagere tarieven dan de officiële post berekent. Vooral na de invoering van de postzegel, in ons land 1852, zien we pogingen om het betalen van het wettelijke porto te ontduiken. Daarom spreekt men van **ontduikingspost**.

Afb. 1 In zo'n baal katoen, verzonden op 28-8-1854, zat vaak ontduikingspost

Verborgen post

Een bekende manier om te ontkomen aan betaling van porto was door de post te verstopen in partijen goederen.

De ontvanger van bijvoorbeeld enige balen katoen vond die post dan tussen zijn goederen. Er werd hem via een bijgesloten briefje gevraagd, de ingesloten poststukken te willen bezorgen bij de geadresseerden, die bij hem in de plaats woonden. Als tegenprestatie kreeg hij korting op de prijs van de geleverde katoen.

Herkenbaar aan aantekeningen

Deze post is te herkennen aan aantekeningen op de buitenkant. Postzegels en stempels ontbreken natuurlijk (afb. 1).

SCHOLIERENPOST

Karl en Werner

In het Duitse Königsberg begonnen in 1917 leerlingen van de plaatselijke middelbare school met het vervoer en de bezorging van post, buiten de officiële **staatspost** om. Twee jongens, Karl Scharfenberg en Werner Prinz, gaven leiding aan deze Königsberger **Schülerpost**.

Een uitstekend lopende dienst

De leerlingen bezorgden de post als ze van school naar huis gingen; eerst tegen een vergoeding in natura, bijvoorbeeld een paar sigaretten, later tegen bezorgloon. De dienst liep uitstekend. Er werden in Königsberg vijf districtskantoren geopend en ook enige bijkantoren in nabijgelegen dorpen, waarvan de leerlingen de middelbare school in Königsberg bezochten. Men gaf ook eigen postzegels uit (afb. 2 en 3).

Extra inkomsten voor de gezinnen

Afb. 2a, b en c
Zegels en poststuk van de scholierenpost. De opdruk van een vliegtuig wijst niet op luchtpost, maar op spoedzending (expresse)

Wat eerst een zakcentje was,

groeide uit tot behoorlijke neveninkomsten voor de gezinnen waaruit de leerlingen kwamen. Aan het eind van de studietijd zorgden sommigen ervoor dat ze bleven zitten om nog een extra jaar van de inkomsten te kunnen genieten.

De vaders worden op het matje geroepen

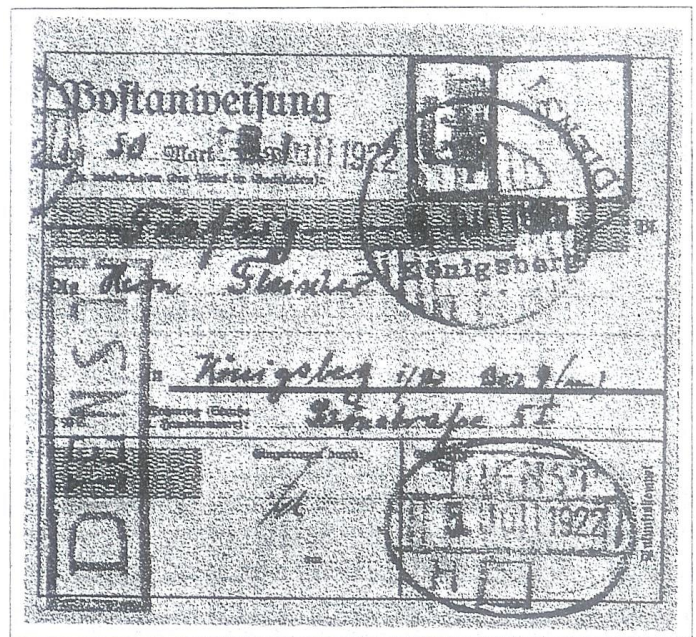
De **staatspost** vond tenslotte deze concurrentie niet meer toelaatbaar. De vaders van de organisatoren van deze **schoolpost** werden ontboden op het hoofdpostkantoor. Men dreigde deze ouders met een proces wegens het schenden van het postmonopolie door hun kinderen.

Einde scholierenpost

Aangezien de scholieren die meededen, kinderen waren van aanzienlijke Königsberger burgers, werd de klacht onder druk ingetrokken en beschouwde men de zaak als een kwajongensstreek. In 1923 beëindigde deze illegale postdienst haar activiteiten. Deze scholierenpost is te vergelijken met de eerder beschreven **padvinderspost**. Gegevens voor dit artikeltje werden ontleend aan een artikel van Yannick Delaey uit het inmiddels opgeheven tijdschrift Themabelga nr 7-2e trimester 1995.

Schoolpost in een thematische collectie

Het lijkt mij dat deze postvorm helemaal niet misstaat in verzamelingen over Onderwijs en Opvoeding. ■

Afb. 3 Scholierenpost